

Datum
2025-08-20

Diarienummer
Utr 2025/27

Ert diarienummer
LI2025/ 00726

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över promemorian Ett ökat hamnskydd (TSG 2024-3102)

Sammanfattning

Trafikanalys kan konstatera att det är en komplicerad frågeställning som Transportstyrelsen har haft på sitt bord. Den gemensamma lagstiftningen inom området, EU-kommissionens yttrande över Sveriges tidigare genomförande av direktivet, och den myndighetsstruktur vi har sätter ramar för och begränsar de möjligheter som står till buds. Trafikanalys vill kommentera två områden:

- Transportpolitiken och branschkunskap ges mindre prominens om Polismyndigheten tar över ansvaret för uppgifter som tidigare utförts inom sektorn.
- Transportstyrelsen ges flera olika roller och beslutsmandat i olika skeden, vilket kan äventyra deras trovärdighet som inspektionsmyndighet.

Samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning

Ur ett transportpolitiskt perspektiv noterar Trafikanalys att rollen som hamnskyddsmyndighet flyttas från hamninnehavaren (tidigare hamnskyddsorgan) till Polismyndigheten. Det innebär att rollen lämnar en organisation med grundkompetens inom hamnlogistik och sjöfart till en myndighet med huvudsyfte att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Om en myndighet inom transportområdet axlat ansvaret för att utarbeta och genomföra hamnskyddsplaner hade det transportpolitiska målet, dvs. samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet, fortsatt varit en av myndighetsinstruktionen given utgångspunkt.

Vi kan konstatera att den föreslagna strukturen ger transportpolitiken plats i arbetet främst genom Transportstyrelsen.

Transportstyrelsen föreslås få flera viktiga roller. En sådan är att ta fram (eller låta ta fram) och fastställa hamnskyddsutredningar som ska grunda sig på ISPS-koden (The International Ship

and Port Facility Code), vilket i sig gör den sjöfartspolitiska utgångspunkten tydlig. Det är enligt Trafikanalys uppfattning viktigt att hamnskyddsutredningarna vilar på en god transportpolitisk grund då de ska tjäna som underlag för hamnskyddsmyndighetens (polisens) hamnskyddsplaner. Transportstyrelsen har också bl.a. rollen att bedriva tillsyn – ”adekvat och regelbunden övervakning av hamnskyddsplanerna och deras genomförande”.

Ingen annan transportmyndighet föreslås få en formell roll i hamnskyddsarbetet. Det förutses emellertid att hamnskyddsmyndigheten (Polisen) kommer att ge Sjöfartsverket plats i de författningsreglerade hamnskyddskommittéerna. Sådana ska finnas för de hamnar som har en hamnskyddsplan och ska vara rådgivande i det löpande arbetet med att genomföra, men också i att utveckla hamnskyddsplanen.

Hamnarna och deras kompetens ska vara obligatoriskt representerade av hamnskyddschef och skyddscheferna för aktuella hamnanläggningar. Andra organisationer och myndigheter bjuds in när hamnskyddsmyndigheten ser anledning till det. Statliga myndigheter ska delta i kommittén på hamnskyddsmyndighetens begäran.

I promemorians text nämns även Trafikverket, med sitt ansvar i beredskapsfrågor, som en potentiell deltagare i sådana kommittéer. I utredningens konsekvensanalys och beräkning av resursbehov berörs de, till skillnad från Sjöfartsverket, inte i sammanhanget.

Det vore lämpligt att säkerställa ytterligare transportpolitisk kompetens i kommittéerna.

Att Transportstyrelsen inte nämns som en potentiell deltagare i hamnskyddskommittéerna förefaller naturligt med tanke på deras roll som inspektionsmyndighet, trots att de i princip skulle ha transportpolitisk och branschkompetens att bidra med i sammanhanget.

Transportstyrelsens många roller väcker frågor

I promemorian föreslås Transportstyrelsen ges flera olika roller som till del direkt eller indirekt innebär att godkänna eller inspektera sitt eget arbete:

- Transportstyrelsen ska (eller kan) göra hamnskyddsutredningar för de hamnar där så krävs. Myndigheten ska samtidigt fastställa eller godkänna dessa. Under arbetet med regeringsuppdraget uppges frågan ha väckts om det är tillfredställande att en aktör både gör utredningen och godkänner den. Utredningens slutsats är att det är lämpligt i sammanhanget.
- Transportstyrelsen ska utöva tillsyn över hamnskyddsplanerna och deras genomförande. Samtidigt ska dessa hamnskyddsplaner grunda sig på resultatet av hamnskyddsutredningar som Transportstyrelsen ansvarat för att ta fram och fastställt eller godkänt. Det gör att Transportstyrelsen indirekt kan ses tillsyna sig själva. Eventuella tillkortakommanden i hamnskyddsplanerna kan rimligen också vara ett resultat av brister i föregående hamnskyddsutredningar.
- Transportstyrelsen föreslås få uppgiften att fatta beslut om att erkänna skyddsorganisationer (RSO) och efter behov uppdra åt dem att göra hamnskyddsutredningar. Transportstyrelsen ska sedan godkänna hamnskyddsutredningar som gjort av RSO, vilket kan ses som ett indirekt godkännande av det egna arbetet med att förhandsbedöma den aktuella organisationens (RSO) kompetens.
- Hamnskyddsmyndigheten kan uppdra åt en RSO att utarbeta hamnskyddsplaner. Transportstyrelsens tillsyn av verksamheten kan ses som en indirekt partiell tillsyn av den egna verksamheten: Höll arbetet, som den av Transportstyrelsen godkända RSO:n gjorde måttet, eller gjorde myndigheten möjligen en felaktig bedömning av dess kompetens?

Sammanfattningsvis

Trafikanalys är inte övertygat om att den föreslagna författningsregleringen i promemorian "Ett ökat hamnskydd" är den mest optimala. Som tidigare kommenterats är frågeställningen enligt vår uppfattning komplicerad. Att analysera alternativa implementeringsmöjligheter skulle kräva en väsentligt större insats än vad som ryms i föreliggande remissarbete.

Trafikanalys bedömning är att det i den fortsatta beredningen av ärendet finns anledning att fundera över möjligheter att stärka den transportpolitiska- och branschkompetensen i processen och begrunda möjligheterna att mer renodla inspektionsrollen.

I detta ärende har generaldirektör Mattias Viklund beslutat. Kvalificerade utredaren Gunnar Eriksson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Anna Ullström deltagit.

Mattias Viklund

Generaldirektör